

Cirkulärnr: 1992:164
Diariernr: 1992:2941
Handläggare: Ulf Palm
Avdsek: J Civilrätt
Datum: 1992-11-13
Mottagare: Kommunstyrelsen
Förmedlingsorganet
Rubrik: Återbetalning av bostadsbidrag
Bilagor: Mål 2386-1990 om resning i ärende angående återkrav av bostadsbidrag

Återbetalning av bostadsbidrag

Med anledning av regeringsrättens beslut 1992-01-09 (mål 2386-1990) om resning i ärende angående återkrav av bostadsbidrag (bifogas) och den uppmärksamhet som beslutet har fått på senare tid i massmedia, får Kommunförbundet lämna följande synpunkter.

I regeringsrättens dom slås bl a fast att det inte finns någon laglig grund för återkrav av felaktiga bostadsbidrag som hänför sig till tiden före 1988-01-01, om beslut om återkrav fattats efter nämnda tidpunkt. Skälet till detta är enligt regeringsrätten att det i förordningen 1987:818 om bostadsbidrag till barnfamiljer saknas en övergångsbestämmelse om vad som skall gälla i ärenden där bostadsbidrag har utgått före den 1 januari 1988.

Normalt finns övergångsbestämmelse när en förordning eller lag ersätts av en annan. I såväl tidigare som senare författningsreglering av bostadsbidragen återfinns också övergångsbestämmelser innebärande att äldre bestämmelser gäller i fråga om bidrag som har beviljats före ikraftträdandet. Mot den bakgrunden utgår Kommunförbundet ifrån att avsaknaden av övergångsbestämmelser i detta fall beror på ett rent misstag från lagstiftarens sida. Den aktuella bestämmelsen (20 § förordningen 1976:263 om statliga bostadsbidrag till barnfamiljer) har följande lydelse.

"Har någon obehörigen uppburit bostadsbidrag och har han insett eller skäligen bort inse detta, skall han återbetala vad han har erhållit för mycket. Ärende om återbetalningsskyldighet prövas av förmedlingsorganet."

Fråga har nu uppstått om kommunerna är förhindrade att återkräva felaktiga bostadsbidrag som hänför sig till tiden före 1988-01-01 och om återbetalning behöver ske till de personer som har betalt tillbaka vad de erhållit för mycket i bostadsbidrag. Kommunförbundet gör därvid följande bedömning.

För det första behöver frågan om återbetalning skall ske bara aktualiseras när någon gör en framställning om återbetalning.

För det andra innebär avsaknaden av övergångsbestämmelser inte att en kommun är förhindrad att kräva tillbaka vad bidragstagaren på grund av felaktiga uppgifter eller dylikt har uppburit för mycket. Återbetalningsskyldigheten följer då av s k allmänna rättsgrundsatser. En förutsättning för återbetalningsskyldigheten är dock att bidragstagaren insåg eller borde ha insett att han lämnade felaktiga uppgifter (ond tro). Även en underlåtenhet att anmäla förändringar kan medföra återbetalningsskyldighet vid ond tro. Ole Westerberg har i boken "Om rättskraft i förvaltningsrätten", Bonniers 1951, bl a berört återbetalningsskyldigheten både vid lämnande av oriktiga uppgifter och när bidragstagaren är skyldig att anmäla relevanta förändringar. Han hävdar där att såväl uppsåtlig eller vårdslös som ursäktlig underlåtenhet torde i princip grunda återbetalningsskyldighet och anför vidare (s 302).

"En underlåtenhet att anmäla förändringar torde emellertid i allmänhet lättare kunna anses allenast vårdslös eller t o m ursäktlig än lämnande av positivt oriktiga uppgifter eller förtigande i en ansökan. Detta kan få betydelse med hänsyn till om myndigheten bör begagna sig av möjligheten att utkräva återbetalning."

Återbetalningsskyldigheten kan på grund av den uteblivna övergångsbestämmelsen endast prövas av allmän domstol.

Vad ovan sagts bör också kunna tillämpas vid krav på återbetalning från en bidragstagare som betalt tillbaka vad han erhållit för mycket på grund av kommunens beslut i återbetalningsärendet.

Den bidragstagare som är missnöjd med att kommunen, trots avsaknaden av övergångsbestämmelser, inte betalar tillbaka vad bidragstagaren tidigare har betalt in kan givetvis väcka talan mot kommunen vid allmän domstol och därmed få prövat om det finns fog för kommunens ställningstagande. Återbetalning bör bara vägras i klara fall, dvs där det av utredningen framgår att bidragstagaren i vart fall borde ha insett att agerandet lett till ett för högt bostadsbidrag.

Frågor med anledning av detta cirkulär besvaras av förbundsjurist Ulf Palm, tfn 08-772 44 32.

SVENSKA KOMMUNFÖRBUNDET
Juridiska avdelningen

Curt Riberdahl

Ulf Palm